

Doctor honoris causa

Rudolf Schuster

Tvorba v mojom živote

Edícia **Doctor honoris causa**

zv. 9

Rudolf Schuster

Tvorba v mojom živote

Univerzita Konštantína Filozofa

Nitra 2006

@ Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre 2006

Zostavil Peter Andruška

ISBN 80-8094-037-1

EAN 9788080940379

Rudolf Schuster

čestným doktorom UKF v Nitre

Univerzita Konstantína Filozofa v Nitre sa na dvoch vedeckých seminároch venovala literárnej, publicistickej a dramatickej (rozhlasovej, filmovej a televíznej) tvorbe Rudolfa Schustera. Prvý seminár sa uskutočnil 25. apríla 2001 na Filozofickej fakulte (z podujatia vzišiel zborník *Literárna tvorba Rudolfa Schustera*). Druhé podujatie spolu s UKF organizovala Nitrianska pobočka Spolku slovenských spisovateľov a konalo sa 30. januára 2004. Aj keď tomto prípade išlo predovšetkým o stavovské podujatie spisovateľov, ktorí si takto pocítili svojho tvorivého ducha pri príležitosti jeho životného jubilea, zborník z edičného radu *Život a dielo...* presvedčivo dokumentoval, že ani v tomto prípade nešlo o zdvorilostné podujatie, ale o vážne vedecké zamyslenie sa nad podobami a prínosmi Rudolfa Schustera do slovenskej dobrodružnej literatúry, literatúry faktu, ale aj do tvorby v rámci nových médií.

Tretie oficiálne stretnutie s Rudolfom Schusterom a jeho literárnou tvorbou sa na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre uskutočnilo 4. mája 2006, keď na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady UKF a vedeckých rád piatich fakúlt univerzity rektor prof. Daniel Klukanec tejto významnej osobnosti slovenskej kultúry, literatúry, ale aj verejného života a politiky odovzdal diplom, oprávňujúci ho používať čestný titul Doctor honoris causa za početnej účasti sláv-

nostných hostí, predstaviteľov domácich aj zahraničných univerzít, verejného života a diplomatického zboru na Slovensku.

Vážené slávnostné zhromaždenie,
dámy a páni!

Dovoľte mi, aby som v tento krásny májový deň, plný vône otvárajúcich sa kvetov, bielej kôry vlhkých briez, rodiaceho sa chleba, oslovila všetkých Vás tu prítomných, všetkých Vás, ktorí sa vydali na cestu, ktorí chcú počuť „**slovo**, čo hladné ľudské srdce nakrími, **slovo**, čo um aj srdce posilní, **slovo**, čo poznanie otvorí“, ktorí chceli počuť tóny Staroslovienskeho chorálu v Magna aule Univerzity Konštantína Filozofa na slávu statočných mužov, z ktorých prvému, bolo dopriate nájsť rým, rozozvučať lutnu a roztancovať múzy, z ktorých druhému, bolo dopriate rozozvučať tóny vedy, tóny, ktoré my, všetci tu prítomní, milujeme nadovšetko.

Starosloviensky chorál, vážené slávnostné zhromaždenie, 4-tého mája v roku 2006 v Magna aule Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, v meste chrániaceho „živý pomník“ Slovákov a základov slovenskej štátnosti, zaznel na počesť multi- doktora honoris causa Rudolfa Schustera, prezidenta Slovenskej republiky v rokoch 1999 až 2003, slovenského spisovateľa, autora literatúry faktu, publicistu a propagátora slovenskej histórie, kultúry a umenia, hlboko zviazaného so životom našej univerzity, významnej kultúrnej parciality Nitry, zaznel na počesť Imre Békésiho, významného maďarského jazykovedca, univerzitného profesora a podporovateľa rozvoja medzinárodných akademických vzťahov v európskom priestore.

Ctení inauguranti, vitajte na Univerzite Konštantína Filozofa
v Nitre!

Vaše Magnificencie,
Vaše Honorability,
Vaše Spectability,
milí hostia,
vážené dámy a páni!

Z poverenia Jeho Magnificencie, rektora Univerzity Konštantína Filozofa, pána prof. RNDr. Ing. Daniela Kluvanca, CSc., otváram slávnostné zasadnutie Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre rozšírené o Vedeckú radu Fakulty prírodných vied, Vedeckú radu Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva, Vedeckú radu Fakulty stredoeurópskych štúdií, Vedeckú radu Filozofickej fakulty a Vedeckú radu Pedagogickej fakulty.

Slávnostné zasadnutie Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa rozšírené o vedecké rady fakúlt sa koná pri príležitosti udelenia čestného titulu „doktor honoris causa“ Rudolfovi Schusterovi, a teraz mi dovoľte odcitovať kardinála Jána Chryzostoma Korca, „kultúrne a duchovne orientovanému človeku, ktorý napísal veľa literárnych diel a ktorý, najmä po svojom druhom narodení, a pevne tomu verím, hovorí ďalej Otec kardinál, napíše knihy ďalšie. Prajem si to ako čitateľ!“

Vážené slávnostné zhromaždenie,
dámy a páni!

Dovoľte mi, v tejto sviatočnej a jedinečnej chvíli v Magna aule
srdečne privítať:

- Jeho Magnificenciu, rektora a predsedu Vedeckej rady
Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, pána profesora doktora
inžiniera Daniela Kluvanca, kandidáta vied.

Ďalej srdečne vítam na dnešnej slávnosti:

- Jeho Honorabilitu, pána prorektora, profesora doktora Karola
Felixu, kandidáta vied, promótoru inauguračného aktu,

- Jeho Honorabilitu, pána prorektora, profesora doktora Jozefa
Fuliera, kandidáta vied,

- Jeho Honorabilitu, pána prorektora, profesora doktora Tibora
Kmeťa, kandidáta vied,

- Jeho Spektabilitu pána dekana Fakulty prírodných vied,
profesora, doktora Libora Vozára, kandidáta vied,

- Jeho Spektabilitu, pána dekana Fakulty sociálnych vied a
zdravotníctva, profesora doktora Petra Ondrejčoviča, doktora
filozofie,

- Jeho Spektabilitu, pána dekana Fakulty stredoeurópskych
štúdií, profesora doktora Bélu Lászlóa, kandidáta vied,

- Jej Spektabilitu, pani dekanku Filozofickej fakulty, profesorku
doktorku Zdenku Gadušovú, kandidátku vied,

- Jej Spektabilitu, pani dekanu Pedagogickej fakulty, profesorku doktorku Gabrielu Porubskú, kandidátku vied.

Naše privítanie patrí aj:

- predsedníčke Akademického senátu Univerzity Konštantína Filozofa, pani docentke Janke Hečkovej, kandidátke vied,
- predsedovi Správnej rady Univerzity Konštantína Filozofa, pánovi inžinierovi Jozefovi Valachovi,
- laudátorom dnešnej inaugurácie, pánovi profesorovi doktorovi Petrovi Libovi, doktorovi vied, pani docentke doktorke Anne Sándorovej, doktorke filozofie.

V Magne aule Univerzity Konštantína Filozofa na slávnosti, v ktorej budú rezonovať minulosť i prítomnosť, múdrosť i krása, vítame:

- Jeho Magnificenciu, rektora Juhočeskej univerzity v Českých Budejoviciach, pána profesora doktora Václava Bůžeka, kandidáta vied,
- Jeho Honorabilitu, prorektora Univerzity v Pécsi, pána profesora doktora Lászlóa Imre Komlósiho,
- Jeho Honorabilitu, prorektora Trnavskej univerzity v Trnave, pána profesora doktora Alexandra Saba, doktora vied,

-
- Jeho Honorabilitu, prorektora Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, pána profesora inžiniera Vojtecha Molnára, doktora vied,
 - Jeho Honorabilitu, prorektora Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave, pána profesora doktora Viliama Fischera, kandidáta vied,
 - Jeho Honorabilitu, prorektora Technickej univerzity v Košiciach, pána profesora inžiniera Dušana Malindžáka, kandidáta vied.

Na univerzite, ktorá nesie meno autora Proglasu, knihy kníh starých Slovienov, víťame Ich Honorability, pánov prodekanov Fakulty prírodných vied, Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva, Fakulty stredoeurópskych štúdií, Filozofickej fakulty a Pedagogickej fakulty.

Vaše Magnificencie,

Vaše Honorability,

Vaše Spectablity,

milí hostia,

vážené dámy a páni,

na slávnosti Krásky a Múdrosti, Tvorby a Poznania, základných to atribútov života našich inauguratorov, víťame významných

predstavitel'ov politického, verejného, kultúrneho života nášho regiónu, našich priateľov, priaznivcov a podporovateľov.

Dôležitosť a vážnosť tejto chvíle, dámy a páni, umocňuje aj prítomnosť členov Správnej rady, akademických senátov, vedeckých rád, Akademického klubu a Fakultnej nemocnice Univerzity Konštantína Filozofa, prítomnosť všetkých vás, vážené kolegyně a kolegovia, vážení administratívni pracovníci a milí študenti, ktorí ste prijali pozvanie Jeho Magnificencie, rektora Univerzity Konštantína Filozofa, na slávnosť udelenia čestných titulov „doctor honoris causa“ našim priaznivcom a podporovateľom.

Vážené slávnostné zhromaždenie,
vážení hostia,

v túto chvíľu zaznie slovo, ktoré otvorí dnešnú slávnosť inaugurácie, slovo rektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, profesora doktora inžiniera Daniela Kľuvanca, kandidáta vied.

Prosíme Vás, Vaša Magnificencia, o slávnostný príhovor.

Príhovor rektora D.K.

Ďakujeme Jeho Magnificencii, rektorovi Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre za slávnostný príhovor, v ktorom rezonovalo uznanie a obdiv k práci, k dielu a k činom našich inaugurantov. Ďakujem Jeho Magnificencii za oficiálne otvorenie slávnostného aktu.

Z poverenia Jeho Magnificencie, rektora Univerzity Konštantína Filozofa, si dovoľím poprosiť pána profesora doktora Petra Libu, doktora vied, významného literárneho vedca, o slávnostné laudácio.

Eva Tučná
prorektorka

Slávnostné laudatio

Vaša Magnificencia,
Vážení členovia Vedeckých rád UKF,
Vážený pán prezident ,
Milé dámy a páni, milí priatelia!

Vážnosť tejto chvíle a dôstojnosť slávnostného aktu dodávajú laudátorovi „temporis acti“ osobitný pocit zodpovednosti. Viem, že v našej kultúre každodennosti nepôsobí prirodzeným spôsobom tradičná židovsko-kresťanská úcta k význačným osobnostiam verejného, vedeckého a umeleckého života. Neosvojili sme si francúzsko-európsku úctu k „ancien“ minister, „ancien“ prezident, ktorí bývajú vždy ozdobou významných spoločenských podujatí. Viem, že každé laudatio sa dotýka aj hraníc postmodernej shawskej reklamy a hlbokomyseľnej úsmevnosti v zmysle výroku: chváľte, chváľte, už mi to neuškodí. Hľadám teda náležitý výraz a prijateľný tón laudácie. Bránim sa prijať klasický kánon rétorického žánru chvály na životné diela Rudolfa Schustera, lebo metafory a hyperboly, hoci sú akokoľvek výstižné a pravdivé, vzbudzujú vždy pochybnosti o vypovedanom. Súčasný, aj náš človek, predsa neobľubuje kantovskú vznešenosť a duchovnosť slovného prejavu. Dáva prednosť faktickej a jednoduchej informácii. Nevie sa stíšiť k počúvaniu. Bránim sa prijať biograficko-chronologický postup, lebo suchý biografizmus pri-

náša stereotypy a konvencie do dynamického časopriestoru, v ktorom sa chceme pohybovať a voľnejšie sa zamýšľať. Neuprednostňujem symboliku mytologického boha Chronosa, ani úbytok z času ako obety. Prijímam radšej bergsonovské trvanie času a biblickú žatvu, čas zberu plodov. A to aj preto, že Rudolf Schuster naplnil svoj čas bohatou úrodou a my s ním môžeme nahlas uvažovať práve o plodoch a činoch, aj o jeho životnom príbehu. Takto myslené uvažovanie o spisovateľovi, politikovi a verejnom činiteľovi zodpovedá aj jemu samému.

Starý topos života, známy ako cesta, bude nám dostredivým východiskom. Nielen preto, že pohyb, cestovanie patrí k trvalým záľubám a vášni Rudolfa Schustera. Ale aj preto, že cesta z rodného Medzeva roku 1934 do Nitry v roku 2006 pozná aj zákruty, stúpanie a klesanie, pozná cestu po súši, po vode i vo vzduchu. Je to cesta poznania i poznávania, cesta regulovčíka, prijímania i rozdávania, cesta prerúbania, cesta od seba k iným i k sebe. Vo všetkých podobách jeho ciest nájdeme Schusterov bytostný bod, sformulovaný aj v dvoch jeho knihách: „Byť pritom!“ Je to kľúčové slovo pre chápanie podstaty celého Schusterovho diela a verejného účinkovania. Znamená ono vôľový čin, aktívnu osobnú a zodpovednú účasť na rozhodujúcich udalostiach spoločenstva, spoločnosti, národa – i štátu. Inými slovami povedané: je to vedomie dejinotvorby, t. j. vedomie „byť celý v situácii“, v okamihu rozhodujúceho diania, kde sa tvorí nová skutočnosť. Len v dynamickom priestore vzťahu osoby a verejnosti sa táto konštanta dá konkrétne dokázať, lebo tu sa

vývinovo generuje jeho osobnosť, najlepšie vyjavená v činoch. „Do dejín sa vstupuje v činoch“ (V. Turčány). A „ozajstný etický čin – tak ako čin umelca – je objavom i tvorbou“, hovorí poľský etik (J. Fischner). Hovorím zámerne a zodpovedne o jednote dobrého činu a tvorivosti, lebo táto jednota je leitmotívom literárnej a verejnej činnosti Rudolfa Schustera.

Priestor domova je prvým zastavením, lebo nám odкрýva prav-du o tom, že Rudolf Schuster je dieťaťom svojej doby a socio-kultúrneho prostredia. Na inom mieste sme DOMOV nazvali kultúrnym kódom, teda hodnotovým a bytostným. Rodný domov so všetkými konkrétnymi materiálmi, sociálnymi, kultúrnymi a citovými väzbami sa postupne pretvára na viacvýznamový symbol: existenčný a etický, na istotu, vernosť, útulnosť, všeobecné ľudské dobro. To nie je výsledok iba z analýzy jeho epických postáv, ale aj z cestopisov a iných diel, z poznania domova ako predmetného sveta reportáží, spomienok, návratov i autorských konfrontácií. Domov, to je u Rudolfa Schustera živá akulturácia a tradícia štyroch národností, triligválna skúsenosť, zážitok sociálnych rozdielov a krásnej prírody, poznávanie rodinných a historických osobitostí baníctva a hutníctva, konfesiónálnych osobitostí a ľudovej kultúry. Často a zámerne sa u neho domov mení na živú pamäť a pamätník. Dôkazom toho riedenie múzea filmových kamier v rodnom mestečku, to je vydanie svedectva o otcovej prvej filmárskej výprave do Brazílie. Je to aj realisticky dokument o vojnovej anabáze rodného brata v protifašistickom povstaní, to je aj Pieseň starých hámrov. To sú rozhodnutia prekročiť

seba v povojnovej situácii hľadanie životnej postaty, to je zážitok rozporného stretu tradovanej kresťanskej kultúry s nastupujúcou internacionálnou, riadenou „zhora“. Domov je „wernerovská túžba mladíka všetko poznať, skúsiť a urobiť čo najviac“ (J. Tužinský). Učaroval mu technický kumšt. Možno pod tlakom rodičovského praktického myslenia, alebo pod vplyvom dobových, povinnových budovateľských ideí. Stredné a vysokoškolské štúdium technické absolvoval úspešne.

Rudolf Schuster dozrieval po stupňoch možností, ktoré prekračoval spontánne. Darovaný čas dobýjal zrýchlený čas hľadania sa. Túžbu tvoriť a vôľu prejavíť sa prezentujú počiatky filmovania, divadelného ochotníčenia a počiatky literárnych pokusov. Technické umenie sprevádza slovesné, vizuálne umenie dopĺňa umenie slova. Nepokoj mladosti hľadá náležitý výraz. Vysokoškolák-stavbár skúša a vymieňa projektanta s vedeckým výskumom v Slovenskej akadémii vied, aby zakotvil na vyše desať rokov vo výrobnom prostredí Východoslovenských železiarní. A potom – dakedy aj proti svojej vôli – pôsobí v službe verejnosti, v komunálnej politike, až do roku 1989.

Ak do nášho laudácia právom patrí domov, potom do tejže reflexie patrí aj čin, aj tvorba, aj služba tohto zložitého obdobia Schusterovho rozletu. Naozaj ide o rozlet tvorivý a humánny. Byť v službe iným, neznamená byť sluhovsky oddaným nástrojom nadriadených. A Rudolf Schuster z podstaty svojho naturelu ním nebol, ani v systéme centralizovanej moci a represívnej ideológie. Z analý-

zy jeho próz, ktoré sú obrazom vtedajšieho života, vychodí až úzkostlivý zápas o individuálnu slobodu jednotlivca – tvorivého intelektuála. Vychodí z toho aj kritický postoj k nezodpovednej moci, k intrigám a pracovným i osobným vzťahom. Autobiografické pozadie týchto poviedok a románov je pre nás smerodajné. V tejto súvislosti sa žiada povedať, že skutočné osobnosti vytvárali vždy celospoločenské hodnoty, ktoré prežili svoj čas i svojich tvorcov. A patrí sa dodať, že historicky vzato treba odlíšiť vtedajší vládny systém od konkrétnych ľudí, od tých, ktorí statočne žili a vytvárali neobyčajné hodnoty, odlišiť personalizované zlo od etického a sociálneho dobra. Cesta múdrych ľudí spočíva predsa v činoch, teda v otvorenej mravnosti (H. Bergson). A Rudolf Schuster patrila k ľuďom, ktorých krátkodobé úspechy neuspokojili. Práve jeho príslovečná dôslednosť a zodpovednosť prinášala mu konflikty a nevýhody. Jeho tvorivosť sa prejavila v komunikácii s ľuďmi „dole“ i stými – nad ním. Medzi jeho činmi a myslením nieto rozporu. Zdá sa, že vedel múdro spojiť srdce a rozum, predvídať riziko, realizovať program i jeho kontrolu. O tom hovoria konkrétne skutky.

Neodbočím od chvály ak pripomeniem nezverejnenú, anonymnú humánnu činnosť, ktorá sa dá reálne doložiť. Myslím napr. na zamietnutie jeho diplomatickej kariéry, ale aj napr. na tajné zhotovenie kostolných zvonov, na pomoc ľuďom proskribovaným, ktorí si nemohli nájsť zamestnanie, na finančnú pomoc ľuďom v núdzi, pomoc školám, cirkevným inštitúciám a pod. Tu kdesi treba hľadať odpoveď na otázku, prečo práve túto činnosť vysoko ocenil Vatikán. Všetko,

čo vedome konal ako dobro, zanechalo stopy v živom a priaznivom spoločenskom vedomí. A dobro sa samo chváli, hovorí jedno múdre slovenské príslovie.

Vrátim sa do príbehu literárnej tvorby, lebo spomínaný rozlet v tomto období je viacsmerový. Jestvuje taký paradox: sám tvrdí, že literárna tvorba je mu akoby pridaná záľuba, privátna vec, čo vôbec nie je pravda, lebo je mu nevyhnutnou bytostnou a kultúrnou potrebou. Rozhlasová, filmová a publicistická tvorba zjednocuje slovo a obraz ako nástroj poznávania seba a okolia. Zaujala ho rodiaca sa spoločenská skutočnosť a pravdivá výpoveď o nej, ktorej nastavuje aj krivé zrkadlo. Spredmetňuje fragmenty z dedinského i mestského života, z výrobného procesu, z ochrany životného prostredia, ale aj kultúrnu minulosť, chlebovú emigráciu Slovákov, protifašistický odboj, regionálne javy, remeslá šindliarov a hámorníkov, výrazné osobnosti vedy a umenia. Z hľadiska budúcej tvorby literatúry faktu možno toto obdobie nazvať dobrou, všestrannou prípravou. Dokumentárna publicistika, príbehové reportáže, pokusy o rozhlasovú drámu a kriminálne poviedky vyjadrovali skôr reprodukciu vonkajšej skutočnosti, lebo nepostihovali podstatnú tvár doby a zložitého ľudského prostredia. Rudolf Schuster skoro pochopil, že realita chceného i prežívaného nezodpovedá realite možného a potrebného. Mení žánrové ponuky a paralelne pestuje viaceré žánre.

Možno by bolo dobre hovoriť o dokumentárnom realizme Rudolfa Schustera. Alebo o osobitnom umeleckom prejave, ktorý rozvinul v dvoch časových horizontoch: minulosti a prítomnosti, v žánri

biografickom a v cestopisnom žánri. Oba horizonty korelujú s paradigmou poznávania dejín a skultúrňovania prítomnosti. Rudolf Schuster si nimi riešil otázku: aká je úloha človeka v dejinách a dejín v človeku. A odpovedal na ňu nemarxisticky. Aj v spomienkovom knižnom dokumente svojho brata Bol som pritom, aj autobiografiou Jána Kňazovického, chirurga: So skalpelom a bez neho, aj Rodnými putami výtvarníka Jozefa Fabiniho, aj výbornou dialogickou monografiou S Ernestom Zmetákom, aj s knihou spomienok Muža s dvoma srdcami, podnikateľa židovského pôvodu Arieha Kleina zo Žiliny. A napokon patrí sem aj odpoveď v diele Ján Bocatius, richtára mesta Košice z rozhrania 17. storočia. R. Schuster nechápal dejiny len ako prameň múdrosti a ponaučení, ale ako korektív osobných rozhodnutí, ako potrebu stále sprítomňovať dejinné pravdy a obohacovať nimi prítomnosť. Bol to tenký ľad materialistickej interpretácie dejín. Silno v ňom rezonovalo vedomie dejinotvornosti v zmysle zodpovednosti svojej generácie za budúcnosť, hoci sa subjekt neraz prejavuje ako „agent reálnosti“.

S uvzatou túžbou dokumentovať poznávanú skutočnosť siaha po cestopisnej reportáži, teda po jednote filmového obrazu a slova, po jednote videného a prežitého, po jednote opisu, spomínania, interpretácie a výkladu. Dôraz položil na samo rozprávanie. Ak prvé motívacie k cestopisnej literatúre sa viažu na rodinné tradície, nasledujúce sa spájajú s potrebou overovať svoje možnosti vôle a širšie konfrontovať svoj a náš svet so svetom Brazílie i so svetom Aljašky. K Brazílii patria diela: Necestami Brazílie, Stopy viedli k Indiánom,

V tieni brazílskych pralesov, najnovšie Viac ako sen, (tretia expedícia Schusterovcov), k ľadovcom severu kniha Aljaška. Rudolf Schuster v úlohe moderného cestovateľa je zároveň vývozcom komplexných informácií o Slovensku. Je jedinečným autorom, lebo v jeho cestopisných reportážach sú zakomponované posolstvá a skusenosť verejného činiteľa, zámer kultúrnej reprezentácie. Nepredstavujú zábavné čítanie, ale všestranné poznávanie a porovnávanie. Je v nich zakomponované premyslené diplomatické posolstvo.

Zopakujem jedno zistenie. Rudolf Schuster vo svojej intelektuálnej reflexii vníma dva skryté dejinné procesy, a to v rovnako činných rozhodnutiach politického reprezentanta i v literárnej tvorbe. Sú to deje ukončené i deje prebiehajúce. Prítomné procesy vníma ako záver minulých i základ budúcich dejov. Dobre pozná zmysel kontinuity. Vie teda v čom tkvie čaro jeho reportážnych diel, memoárov, pamätí osobností i pamäti národného spoločenstva. Vie však aj to, v čom väzí význam kultúrnej potreby, teda: „zachovať všetko, čo sme vytvorili“. Máme na mysli zástoj R. Schustera v prelomových udalostiach našich novodobých dejín. Laudátor nemá kompetenciu hodnotiacich a definitívnych záverov, má však právo pripomínať a komentovať to, čo je hodné pozornosti a významu, čo trvá ako hodnota. Nemusí mysliť kauzálnne.

Vstup Rudolfa Schustera do „veľkej politiky“ predchádzala aktivita verejného, regionálneho činiteľa. Byť regionálnym neznamena byť okrajovým, ba z regiónu sa celok vidí oveľa reálnejšie. Skusenosť bezprostredného kontaktu s ľuďmi a bezprostredné poznanie te-

rénu zatieni ploché a neosobné úradnícke myslenie. Akokoľvek sa budeme pozerat' na jeho úlohu v Slovenskej národnej rade, musíme priznať, že postoje a rozhodnutia, ktoré zaujala zabránili v roku 1989 násilnostiam a otvorili pokojnú cestu veľkej celospoločenskej zmeny. Aj misia diplomata v Kanade vykazuje pozitíva. A návrat do komunálnej politiky v úlohe primátora Košíc predstavuje veľké pozitívum, ktoré – popri inom – prezentuje krásu rekonštruovaného historického jadra Košíc, čo vecne a pravdivo dokumentuje aj knižná monografia Hlavná.

Vieme dobre, aké vymedzené kompetencie má štatút prezidenta Slovenskej republiky. Oстане pravdou, že Rudolf Schuster v úlohe prvého muža SR naplnil konkrétnymi činmi, najmä reprezentačnú a zahraničnú funkciu. V jeho programe zreteľne rezonovala vždy zásada etickej a sociálnej spravodlivosti, tolerancia politickej, národnostnej, konfesionalnej rozdielnosti, zmysel pre budovanie štátnej suverenity, hospodárskeho, vedeckého a kultúrneho rozvoja. Musel si, pravda, vyriešiť základnú otázku: akú politiku môže a má vytvárať prezident malého národa vo vzťahu k politike veľkých národov a štátov. Rudolf Schuster si dobre uvedomoval, že „spravodlivosť je cieľom, teda aj vnútornou mierou politiky“ (Benedikt XVI.). Len silné osobnosti ostávajú sami sebou, rovnocenným partnerom iných a nemusia byť len „ozvenou“ niekoho iného.

Osobitne sa vynímajú jeho zásluhy pri zjasňovaní medzinárodných vzťahov, pri stavaní komunikačných a diplomatických mostov so štátmi V-4, so štátmi západnej Európy, USA a Kanady, s arabský-

mi štátmi, s Čínou a Ruskom. Má skutočný podiel na prijatí SR do severoatlantickej aliancie, do Európskej únie a i. Nehodnotíme. Pri-
pomínáme. Prídu generácie a zhodnotia všetky činy a objasnia kon-
krétne stopy po demokratickom stvárnení nášho štátu.

Práve obdobie od roku 1989 po rok 2004 sa z hľadiska literárnej
tvorby ukazuje ako obdobie najplodnejšie. Paradigma osobnej slobody
sa dostala do pohybu, moc zmanipulovane verejnosti sa rozložila.
Rudolf Schuster prežíva a rieši dilému: sloboda od niečoho, od nie-
koho alebo sloboda za niečo. Dáva sa do služby novo tvoriacej sa
spoločnosti. Zlom v roku 1989, „veľkosť chvíle“ prináša zároveň aj
zmenu poznávania človeka a perspektívy národa i spoločnosti. Ru-
dolf Schuster vedie v tomto ohľade úprimný, tvorivý a konkrétny
dialóg – i polemiku – s dobou, so sebou a s inými. Výrazom toho sú
štyri knihy dokumentárnych pamätí, a to Ultimátum, preložené do
viacerých jazykov, Návrat do veľkej politiky, Rozhovory s Milanom
Čičom a spomínaná monografia o rekonštrukcii historického jadra
Košíc – Hlavná. Ďalšie, verím, že sa nachádzajú v stave zrodu. Sú to
diela literatúry faktu. Dokumentárny realizmus petrifikuje poznaný či
zažitý fakt ako záznam prchavého diania, ako záznam vzťahov, roz-
hodnutí, sporov i ohlasov. Starosť Rudolfa Schustera mieri na prav-
divé a dokumentárne presné vyjadrenia známej frazémy, onoho „his-
torického rozhodnutia“, takého, čo podmieňuje „tvorivé dejstvomane
prítomnosti“, takého, čo pomáha tvoriť nové dejiny. Rudolf Schuster
prítom vie, že za každým faktom a záznamom o ňom sú skutočnosti
a udalosti zložité a zložitejšie. Lenže on akoby predchádzal prácu

budúcich historikov bezprostredným záznamom konkrétnej a neopakovateľnej jedinečnosti. Nejde mu ani o kronikársky postup, lebo nezatají subjektívny postoj ani v pamäti, ani pri jazykovej formulácii faktu. Ultimátum zachytáva slovenské dejiny z rokov 1989-1990, ale aj jeho vlastné vývinové zrenie myslenia a postojov. Neheroizuje zaľudnené rozprávanie, nehyperbolizuje, nepodceňuje a nič neumenšuje. Návrat do veľkej politiky zachytáva obdobie rokov 1992-1999 a je skutočným svedectvom zrýchleného vývinu našej spoločnosti. Rozhovory s Milanom Čičom sú doplnkové a veľavravné, úprimné, a dopovedajú Ultimátum. Vo všetkých týchto dokumentárnych spomienkach si Rudolf Schuster uvedomuje svoju účasť na novodobých našich dejinách. Vyjadril v nich ďaleko viac o sebe a viac o druhých než to poznáme z iných dobových prameňov. Spomienková dokumentárna literatúra Rudolfa Schustera si zaslúži skutočnú chválu aj liberálneho či od objektívneho historika, politológa i kultúrneho človeka vôbec.

Záverom možno zodpovedne a oprávnene povedať, že celá literárna tvorba Rudolfa Schustera dotvára, prehĺbuje jeho zrenie a účinkovanie ako politika, profiluje jeho charakter očistnou energiou, presväcuje jeho činy, presahujúce jeho samého, dodáva mu prítiažlivý étos a viditeľnú hodnotovú orientáciu. A naopak: politika vstupuje do jeho literárnej tvorby nielen ako aktuálna téma, rozložitý aktuálny predmet, ale ako ústredný a ústretový významový korpus života a usporiadanej starostlivosti o veci verejné. Osobné sa v službe verejného záujmu nestráca, nerozplýva, ale sa naplno realizuje.

Verejné zasa v tvorivom procese Rudolfa Schustera sa naplno zvýznamňuje. Týmto faktom jednoznačne prispieva k humanizácii našej spoločnosti a nášho národa. Jeho život a dielo sú jedinečným, neopakovateľným viditeľným a nezvratným príkladom tejto pravdy.

Som teda pevne presvedčený, že naša Alma Mater - naša Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre - sa s tým všetkým stotožňuje a chce nášho prezidenta, nášho spisovateľa a vzácného verejného činiteľa pojať medzi významné osobnosti a udeliť mu najvyšší akademický titul DOCTOR HONORIS CAUSA.

V Nitre 30. apríla 2006

Prof. PhDr. Peter Liba, DrSc.

Vážený pán profesor,

s mimoriadnym záujmom a s potešením sme si vypočuli Vaše úprimné a dôstojné laudácie. Naplnila nás osobitná radosť a uspokojenie, že tento čestný vedecký titul udeľujeme, v duchovnom a spoločensko-kultúrnom živote, osobnosti známej, tvorivej a príkladnej. Osobnosti uznávanej v Slovenskej republike, v mnohých krajinách Európy, ako aj na pôde Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Vzhľadom na právoplatné a nezvratné rozhodnutie Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa, s neobyčajným zadost'účením a radosťou, dávame z moci svojho úradu rektorský súhlas na udelenie čestného titulu „doctor honoris causa“ pánovi Rudolfovi Schusterovi.

Daniel Kluvanec

Prosím promótoru, Jeho Honorabilitu, prorektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, pána profesora, doktora Karola Felixa, kandidáta vied, aby v zmysle našich akademických a univerzitných zvyklostí vykonal slávnostný akt inaugurácie. Ďalej si dovoľím poprosiť Jeho Honorabilitu, prorektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, pána profesora doktora Jozefa Fuliera, kandidáta vied, aby sa následne ujal úlohy ceremoniála.

Eva Tučná

Summum consilium Universitatis Constantini Philosophi Nitriensis non ignorans, quantum tu, vir clarissime et eminentissime, qui pro progressionem litteris et pro existimatione rei publica Slovacae, pro laudibus quas de lumine sapientiae salutifero totum terrarum per orbem propagando meritis es.

Hoc consilium in conventu suo solemniter, habito communi applausu decrevit, ut Tu, Excelencia RUDOLPHUS SCHUSTER in numerum doctorum scientiarum et artium honoris causa recipereris.

Quod consilii nostri consultum cum summa Rei Publicae Slovacae potestate confirmatum esset, a te, vir eminentissime, petimus, ut in hoc consensu sollemniter summum illum et unicum, quo te Universitas studiorum nostra ornare potest, honorem accipias.

Prius autem sponsio sollemnis tibi suscipienda est.

Spondebis igitur:

Primum, te huius Universitatis, in qua summum in scientiis gradum ascenderis, piam perpetuo memoriam habiturum eique auctoritate auxilio consiliis tuis nunquam defuturum? Dein, te opera tua laude digna non intermissurum esse, ut veritas propagetur et lux eius, qua salus generis humani continetur, terrarum orbem illustret?

Haec Tu ex animi Tui sententia spondebis ac polliceberis?

Rudolf Schuster

SPONDEO AC POLLICEOR

Itaque iam nihil impendit, quominus honores, quibus Te senatus Constantini Philosophi Universitatis Nitriensis ornare cupit, Tibi impertiamus.

Ergo ego promotor legitime constitutus, TE, Excelencia Rudolphus Schuster, vir doctissime, SCIENTIARUM PHILOSOPHICARUM doctorem honoris causa creo, creatum renuntio, omniaque doctoris scientiarum iura et privilegia in Te confero, cuius rei in fidem hoc diploma Universitatis sigillo firmatum Tibi in manus trado.

Slavnostní inaugurácia

Vážené slávnostné zhromaždenie,
dámy a páni!

Dovoľte mi čo najsrdečnejšie a úprimne sa poďakovať za vysokú poctu, akej sa mi dostalo udelením čestného doktorátu na Univerzite Konštantína Filozofa v historickej Nitre. Milo ma prekvapilo rozhodnutie vedeckej rady udeliť mi tento čestný titul po skončení mojej aktívnej činnosti. Vážim si to o to viac, lebo vstupujem do radu tých významných mužov, ktorí sa stali čestnými doktormi podľa zákonov pravdy. Tým len potvrdzujete to, čo je o Vašej univerzite známe, že neudelujete čestné doktoráty tým, ktorí sú momentálne na spoločenskom či politickom výslní, ale tým, ktorých zásluhy sa stali spoločenským dobrom, lebo ich dielo prekročilo hranice ich odbornosti a hranice Slovenska. Vysoko si vážim aj to, že práve na Vašej univerzite sa uskutočnili dva odborné semináre o mojej doterajšej literárnej, rozhlasovej, televíznej a filmovej tvorbe.

Teraz však stojím pred Vami s veľkou dilemou, v akom zmysle sa mám prihovoriť takým váženým osobnostiam a všetkým prítomným po mojom takmer dvojročnom odmlčaní sa vo verejnom živote. Túžim, aby moje slová vyzneli úprimne a otvorene, bez postranných úmyslov, bez zatriedenia do žurnalistických či politických kategórií.

Preto si dovoľím vysloviť niekoľko myšlienok najmä o tom, prečo

som ako technik-inžinier túžil písať, spolupracovať s rozhlasom, televíziou a filmom napriek tomu, že som svoju profesionálnu budúcnosť vždy spájal s odborom, ktorý som ako stavebný inžinier vyštudoval.

Viem, že som sa vždy snažil nestratiť kontakt so všetkým no-vým, čo v tejto oblasti rozvoj vedy a techniky prinášal. Hoci ma táto práca veľmi zaujala a plne pohlcovala, stále som mal pocit, že na plnohodnotný život mi ešte stále niečo chýba. Technika síce prináša konkrétne pracovné riešenia a hmatateľné výsledky, ktoré človeka mohli uspokojovať, ale čoskoro som prišiel na to, že mi chýba druhý rozmer života - duševný, v ktorom sa významovo završuje aj profesionálna činnosť.

Možno začiatky tohto nepokojného hľadania spadajú do školských lavíc, keď som doma v drevami zmajstroval primitívnu divadelnú scénu s vymyslenými, ale aj reálnymi scénkami zo života v našich rodinách či v obci. Možno na tento môj vnútorný „pohyb“ mala vplyv aj krásna medzevská príroda, s ktorou som bol zrastený od malička, možno aj skromné sociálne pomery, v ktorých som žil, možno aj vojnové i povojnové obdobie. Neviem naisto. Ale určite malo na to vplyv prostredie, v ktorom som vyrastal. Mal som sa stať remeselníkom, ako moji starší súrodenci. No režisér môjho života rozhodol inak.

Ako prvý z našej rozvetvenej rodiny som šiel študovať, najprv na priemyslovku a nakoniec i na vysokú školu. Ako technik som získal prehľad o veľmi konkrétnych a zaujímavých riešeniach na rôznych

stavbách. Mal som dobrý pocit z pracovných výsledkov. Avšak čoraz nástojčivejšie sa kdesi v mojom vnútri ozýval istý nepokoj a začal som cieľavedomejšie hľadať ďalší realizačný rozmer svojho života. Neuspokojovalo ma iba dobré technické riešenie, pekne dokončené stavebné diela. Stále viac a viac ma zaujímal aj dosah a vplyv týchto stavieb na konkrétnych ľuďoch. Dnes si viac ako inokedy uvedomujem, že som vo svojom doterajšom živote prešiel niekoľkými paradoxmi. Už počas štúdií na vysokej škole som zatúžil pracovať vo výskume.

Keď som po mnohých peripetiách s umiestenkou, ako to bolo vtedy zvykom, vyhral súbeh do Slovenskej akadémie vied v Bratislave, dal som kvôli bytu prednosť práci na výstavbe Východoslovenských železniární v Košiciach. Práve v mladícky nasadenej práci som neraz zacítil rozpor: nechcel a nevedel som byť iba akousi podávačou pákou alebo jednou zo súčastí zložitého výrobného reťazca. Nechcel som byť len jedným článkom vo výrobnom procese. Kdesi hlboko vo svojom vnútri som cítil, že musí jestvovať a pôsobiť ešte niečo nad tým, čo túžim nielen spoznať a rutinne ovládať. Aj svoje funkčné zatriedenie som považoval za nástroj ako dosiahnuť istý účel, ale chápal som to ako priestor vyváženej duchovnej istoty.

Dnes, keď sa s odstupom času pozerám na svoj aktívny život, mohol by som povedať, že som ho bral azda až príliš vážne. Ak som si pre svoju prvú detektívnu knihu zvolil názov *Puntičkár*, nebola to náhoda. Áno, priznávam, že v istom ohľade som *puntičkár*, že som vo všetkom možnom až príliš dôsledný. Nie je to vždy zlá vlastnosť, skôr naopak: stane sa pozitívom, ak sa na pracovisku snažíte byť prí-

kladom. Nemôžete predsa žiadať iné od podriadených, ak to nerobíte sami. Napriek tomu, že som za túto svoju príznačnú vlastnosť málokedy dostával potlesk, nedokázal som sa jej doteraz zbaviť. Myslím si, že najviac ťažkostí so svojou dôslednosťou som mal počas pôsobenia v komunálnej politike, pri komplexnej rekonštrukcii historického jadra Košíc. Žiaľ, práca v komunálnej politike sa často nedeceňuje, ba znevažuje. Najmä tými, ktorí sa radi vyjadrujú k všetkému bez znalosti veci. Je to naozaj veľké nedorozumenie a zároveň omyl, že si mnoho verejných činiteľov neuvedomuje, ako môže komunálna politika pozitívne ovplyvniť veľkú politiku. Som presvedčený, že nadštandardné vzťahy medzi Košicami a západonemeckým Šupler-talom vybudované počas studenej vojny sa v tomto smere stali skvelým príkladom.

Chcem sa vrátiť k svojej literárnej tvorbe, ktorá je tým duševným poľom, ktoré som objavil pre seba - i pre iných. Nemusel som si nikdy nič vymýšľať. Môj každodenný život mi prinášal toľko námetov, že som ich ani nestačil literárne spracovávať, napríklad z oblasti energetiky, ekológie, dopravy, rekonštrukcie mestskej pamiatkovej rezervácie, bytovej výstavby, občianskej vybavenosti a podobne. Spomínam si, keď som sa v sedemdesiatych rokoch minulého storočia zaoberal v Košiciach riešením vážnych ekologických problémov, akým bolo odstavenie 45 lokálnych kotolní na tuhé palivo. Spomínam si na boj proti plánovanej výstavbe atómovej elektrárne v blízkych Kecerovciach po havárii v Černobyle, na riešenie havarijnej situácie s pitnou vodou v Košiciach a Východoslovenskom kraji

a mnoho iných. Na prvý pohľad výsostne technické problémy prinášali so sebou každý deň vyhrotené dramatické situácie ľudí, priam stvorené na napísanie rozhlasovej hry, poviedky alebo knihy.

Pri ponuke zverejniť moje literárne „výplody“ som si uvedomoval veľké riziko. Ako obstojím? Ako to bude s mojím časom na literárnu tvorbu? Bude mi na to stačiť voľný čas po večeroch, v noci, počas dovolenky či sviatkov? Patrím však k ľuďom, ktorí sa pokúšajú, ale nikdy nevzdávajú. S vedomím, že publicistické témy sú samy osebe nielen horúce, že autor vlastne nesie svoju kožu na trh a nevie, veru, ako pochodí.

Písalo sa, že moje rozhlasové hry sa pohybujú na hranici pásma, fíčra a hry. Priznám sa, že takáto žánrová vyhranenosť ma až tak veľmi nezaujímala. Skôr som chcel demonštrovať úsilie obyčajného človeka, ktorý sa odhodlal prekonať vlastné ohraničenie, dobové konvencie, zaužívané stereotypy i etické normy. A kdesi medzi riadkami svietila túžba žiť v lepšom, dokonalejšom svete. Ak moji literárni protagonisti nedosahovali svoj cieľ priamočiaro, ale častokrát za cenu osobného rizika, snažil som sa ich prostredníctvom naznačovať aj svoje občianske postoje. Azda preto som sa rozhodol viac venovať literatúre faktu a memoárom. Podľa môjho názoru memoáre sú najcennejšie vtedy, ak sa napíšu v čase, keď sa udalosti bezprostredne odohrávajú. Tieto slová som uviedol v knihe Ultimátum, zopakoval v Návrate do veľkej politiky a stojím si za nimi aj dnes, hoci mnohí zastávajú opačný názor. Moje knihy - viem to iste - neraz supľujú úlohu historikov alebo im uľahčujú prácu, pretože mnohé autentické

záznamy sa neobjavujú v nijakej inej literatúre. A historik buduje dejiny na faktoch a ich výklade.

Áno, ľahšie sa píše s odstupom času a v rozsahu, v akom som si zapamätal udalosti, s takými analýzami, ktoré medzitým život sám vyriešil, potvrdil alebo vyvrátil. Ale písať o dejinnom dianí vtedy, keď ide o veľmi dôležité historické momenty v živote národa, štátu, mesta, keď sa už nikdy nezopakujú, keď každý detail má výpovednú hodnotu, hoci je veľmi emotívny, osobný, to je zodpovedný a odvážny príbeh dokumentaristu. Lebo na ňom budú môcť v budúcnosti historici stavať viac, ako na tom, čo je napísané s veľkým odstupom času, s väčším nadhľadom, ale bez korenia autentickej, priamej prítomnosti človeka a samotnej zažívanej skutočnosti.

Zaiste, zamýšľam sa nad otázkou, akou mierou participuje minulosť na terajšej podobe nášho národného i štátneho života. Čím sme boli, ako sme boli prítomní v malom európskom priestore, ako sme boli vnímaní inými, ako sme vnímali iných my. Teda, otázky, v akej miere sa v našich „malých“ dejinách zrkadlili „veľké“ dejiny Európy a sveta. Spôsob života v dobe, v akej sme žili v nedávnej minulosti, sme si sami nevybrali, ale bola predsa výsledkom druhej svetovej vojny. Práve preto nemôžem súhlasiť s niektorými názormi, ktorí nechcú reálne a historicky verne pochopiť náš vývoj do roku 1989. Vždy sa tu vytvárali hodnoty a tie nemožno negovať, lebo ony pretrvávajú. Každý, kto sa pokúša dejiny skresľovať alebo upravovať, jednostranne hodnotiť, sa vždy dopúšťa chyby, ktoré skutočné dejiny nepotvrdili a čo generácie s odstupom času pochopia.

Ak ma v živote môj spomínaný neviditeľný režisér posúval do niektorých pozícií, musím sa priznať, nebolo to vždy s mojím súhlasom a nadšením. Pritom som si však uvedomoval aj to, že mnohé veci neboli dobré, preto som proti nim bojoval aj s príslušným rizikom, že ponesiem následky. Týkalo sa to doby pred rokom 1989, ale rovnako som postupoval aj po roku 1989. Vždy som mal otvorený a zodpovedný postoj k daniu v mojom bezprostrednom okolí, v meste, v ktorom som žil a pôsobil, ale aj v rámci celospoločenských udalostí. Možno práve dlhoročná skúsenosť z konkrétnej životnej praxe a môj technický pôvod mi pomohli, že som sa aj v najťažších situáciách usiloval nájsť prijateľné riešenie a východisko. Nikdy som sa nevzdával, ani v tých najťažších životných chvíľach.

Spomínam si na roky 1989-90, počas môjho pôsobenia vo funkcii predsedu SNR. Vždy - aj vtedy - som sa poučil z histórie, našiel som v nej aj vhodnú inšpiráciu na to, aby som pri životných rozhodnutiach korigoval to, čo sa ukázalo ako zlé. Dejiny ma poučili aj o tom, že treba byť stále v strehu, pretože ich vytvárame teraz, keď rozhodujeme a premieňame ich v činy. Pritom však vieme, že pravdivé dejiny o našom konaní napíše niekto iný. Aj preto som akosi nebral vážne tzv. okamžitých hodnotiteľov životných etáp ľudí a národa, lebo si dovoľujú hodnotiť deje bez hlbšej znalosti vecí a vyslovujú súdy ako neomylní inkvizítori. Nikdy som nechcel dať podnet na to, aby naše súčasné dejiny boli aj mojím pričinením hodnotené v budúcnosti ako zámerne negatívne.

Práve v našej historickej a slávnej Nitre a na tejto akademickej pôde si až príliš dobre uvedomujem hodnoty našej slovenskej kultúry a vzdelanosti videné najmä inými, cudzími pozorovateľmi. Mal som veľa príležitostí stretávať ľudí v zahraničí, od najvyšších predstaviteľov po radových občanov, ktorí nefalšované priznali, že naše Slovensko môže byť hrdé na svoje kultúrne tradície a na vzdelanie našich ľudí. Dobré mi padol takýto obdiv v zahraničí, lebo nebol situácie a politicky úslužný, pretože často vychádzal z úst odborníkov. Preto som bol na to aj ja hrdý a vracal som sa domov povzbudený, s novými predsavzatiami a nápadmi, čo ešte treba ďalej urobiť. Najlepšie o tom hovorili predstavitelia štátov okolo nás, ktorí si veľmi vysoko vážia kultúrne bohatstvo nášho národa.

Ja som však stále presvedčený, že v tejto oblasti zďaleka nerobíme všetko, aby sa náš vzdelaný národ ešte viac rozvíjal, dokazoval svoju životaschopnosť a prenikal medzi najvyspelejšie národy sveta aj na poli vedy, techniky i kultúry. Myslím si, že je to jedinečná a najlepšia príležitosť, ako preraziť do sveta. Nie! Nepotrebuje od nikoho nijaký súcit z akejsi úslužnosti či neúprimného povzbudenia, z náklonnosti doby, akoby si nás chceli získať. My naozaj musíme prejavovať zdravú hrdosť, lebo sa nemáme za čo hanbiť alebo mať komplex malosti. Veľakrát sme už preukázali, že naša veda, kultúra, vzdelanie sú porovnateľné so svetom a v tomto porovnávaní sme doteraz vždy obstáli.

Pritom sa nemôžeme uspokojiť s tým, čo sme doteraz dosiahli. Nemôžeme obísť ani našu súčasnú situáciu. Tá je vždy vážna, otvo-

rená, lebo v zásade nám ide o výrazné zlepšenie stavu našej vedy, kultúry, umenia a vzdelania. Ak diskutujeme o našom vzostupe, hmotnom i duchovnom, všetci uznávame, že bez reforiem sa po začlenení do Európskej únie nezaobídeme. Ak sa chceme prispôbiť životu vyspelejších krajín, musíme sa uberať touto cestou. Každá reforma je zásah do stability života štátu i jeho občanov. Je to pohyb práve v záujme ďalšej, trvalejšej stability. A práve preto, skôr, než s reformami začneme, musíme mať dôkladnú analýzu súčasného stavu a na jej základe ukázať, v akom časovom horizonte, čo chceme konkrétnymi reformami dosiahnuť, aké to prinesie plusy a mínusy pre jednotlivé vrstvy obyvateľstva. Nie som celkom presvedčený, že sme pri mnohých reformách v spomínaných oblastiach takto postupovali. Nahlas pochybujem o tom, či sme náležitě využili nezávislú odbornú komunitu, či sme pri analýzach a reformách neoslovili iba úzku skupinu expertov, politicky jednosmerne orientovaných, či sme neprepásli hlas celospoločenského spektra a neuprednostnili jednu skupinu na úkor druhej. Celý proces pozorujem zboku, z odstupu, ale s väčším pochopením dosahu na sociálne skupiny. Ťažko sa mi dnes hovorí o strednej vrstve ľudí, ktorá je nositeľom pokroku v každej vyspelej krajine, niekedy mám pocit, ako keby táto stredná vrstva sa postupne rozkladala, malá skupina prechádzala do užšej bohatejšej a väčšina sa presúvala do skupiny chudobných. Ale nie som sociológ, som iba pozorovateľ a zainteresovaný hľadač pravdy a spravodlivosti. Vychádzam z hlbokého presvedčenia, že najlepšia investícia je investícia do vzdelania.

S odstupom času i z pohľadu človeka so skúsenosťou politika, spisovateľa, diplomata sa mi žiada zdôrazniť skutočnosť nášho ľudského, spoločenského a kultúrneho bytia na križovatke západu a východu. Týmto faktom sme všetci poznačení, aj ja osobne. V ponore do dejín dávnych i nedávnych, do prítomnosti - i do budúcnosti, je to jedinečný životný priestor, ktorý chceme zveľaďovať. Metaforicky povedané: sme mostom, na ktorom sa hýbeme, odovzdávame, prijímame, sme ním podmienení. Hovorím to preto, lebo som aj svojím príhovorom prešiel takpovediac dejinami svojho vlastného vnútra i svojho účinkovania v úlohách, aké mi zveril hlavný režisér.

Na pôde nitrianskej univerzity, ktorá nesie meno Konštantína Filozofa si dovoľujem ešte poznamenať niečo, čo stojí v pozadí za všetkým, čo som povedal. Alma mater - Univerzita Konštantína Filozofa je nielen prejavom úcty jednému z tých bratov, ktorí spolutvorili kultúrne a duchovné predpoklady nášho národa, ale ktorí stáli pri formovaní Európy ako celku. V doslove k Proglasu, ktorý vyšiel v preklade Viliama Turčányho, kardinál Ján Chryzostom Korec napísal: Čo to musela byť za revolúcia ducha, keď Konštantín a Metod prišli do našej krajiny, na Veľkú Moravu, do Nitry a na Devín s knihami preloženými do našej reči a keď zhromaždili výkvet našich mladých ľudí na svoju vysokú školu a tam ich v zrozumiteľnom jazyku vzdelávali vo filozofii, v matematike, hudbe, v poznávaní Písma, jeho hĺbok a tajomstiev, a keď potom spolu s nimi slávili „službu – omšu“ po sloviensky. Písmo, ktoré priniesli, sa stalo základom kultúry u nás i v mnohých ďalších slovanských krajinách. Bol to poklad nad

striebro a zlato. Týmto činom sme vošli do dejín Európy, lebo sme prijali dar slova, dar písmen, to jest, dar základného civilizačného a kultúrneho procesu, dar na vzdelávanie, na rast ducha, dar slova, čo um aj srdce posilňuje.

Želám vám aj v tomto duchu, vám, ktorí ste spojení s nitrian-skou Univerzitou Konštantína Filozofa, aby ste v duchovnom pre-mostení s tradíciami, ktoré spájame s vystúpením Konštantína a Me-toda spravovali vašu univerzitu, aby ste posilňovali tých, ktorí sa vydávajú na neľahkú cestu životom v novej Európe a vo svete. Bez vzdelania niet budúcnosti. Kde chýba poznanie a vedomosť, duchovnosť a ideály, tam nastáva šero, udomáčuje sa bieda ducha a všetko preniká bázeň osamelosti.

Je mi ct'ou, že ste ma zaradili medzi čestných doktorov Vašej univerzity.

Rudolf Schuster

Vážené slávnostné zhromaždenie,
vážené dámy a páni!

Naše poďakovanie pánovi Rudolfovi Schusterovi za jeho inauguračný príhovor bude mať podobu hudobného darčeka. V podaní Akademického speváckeho zboru Pedagogickej fakulty, ktorý vedie zbormajster Vladimír Kopec, si vypočujeme: Starosloviensky Otčenáš a hymnickú pieseň Nitra, milá Nitra.

Eva Tučná

Vaše Magnificencie,
Vaše Honorability a Spectability,
milí hostia,
vážené dámy a páni!

Z poverenia Jeho Magnificencie, pána profesora, doktora, inžiniera Daniela Kluvanca, kandidáta vied, rektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, si dovoľujeme vyhlásiť dnešné slávnostné zasadnutie Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa, rozšírené o vedecké rady fakúlt, za ukončené.

Q. B. F. F. Q. S.
SUMMIS AUSPICIIS REI PUBLICAE SLOVACAE

CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITAS NITRIENSIS

ET NOS RECTOR MAGNIFICUS
PROMOTORQUE RITE CONSTITUTUS
LECTURIS SALUTEM.
SENATUS CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITATIS NITRIENSIS
ANTIQUUM AC LAUDABLEM MOREM MAIORUM SEQUENS
AC VIROS IN COGNITIONE RERUM INDAGANDA SAGACISSIMOS
LITTERISQUE ET OPERIBUS SUIS PRAECIPUOS,
QUI DE DOCTRINA EXPOLIENDA ET HUMANITATE PROMOVENDA MIRUM IN MODUM MERITI
SUNT, HONORIBUS ACADEMICIS ORNARE CUPiens,
IN CONVENTU SUO LEGITIMO
DIE VICESIMO QUARTO MENSIS FEBRUARII ANNO BIS MILLESIMO SEXTO HABITO
COMMUNI CONSENSU DECREVIT, UT VIR EMINENTISSIMUS
RUDOLPHUS SCHUSTER
HONORIS CAUSA
IN CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITATE NITRIENSI IN DOCTORUM SCIENTIARUM
NUMERUM RECIPERETUR.
QUOD SENATUS UNIVERSITATIS CONSULTUM
CUM A SUMMA REI PUBLICAE SLOVACAE CONFIRMATUM ESSET,
NOS HUNC VIRUM PERILLUSTREM,
INSIGNEM PROSAICUM, SCRIPTOREM EPHEMERIDUM PUBLICARUM ATQUE VIRUM POLITICUM,
PRO TOTIUS VITAE EIUS OPERIS INGENIOSIS IN CAMPO LITTERARUM,

IN QUO MULTA OPERA AD POPULAREM INTELLENTIAM ACCOMMODATA, SCRIPTA
DIURNARIAE ARTIS LIBROSQUE RERUM GESTARUM EXARAVIT,
SPECIALITER PRO MERITIS EIUS
IN LITTERIS MEMORIALIBUS AEQUE AC
IN OPERIBUS RADIOPHONICE, CINEMATOGRAFICE ET PER TELEVISIONEM TRANSMISSIS
PROFICIENDIS
IN HISTORIA GENTIS NOSTRAE ARTIFICIOSE REPRaesentanda,
IN FELICITER ATQUE INITIATIVE IN REGIONE NITRIENSI
CUM UNIVERSITATE NOSTRA CONSTANTINI PHILOSOPHI, QVAE CULTUI CIVILI ET
ARTIBUS STUDET, COOPERANDO,
IN PROGRESSIONE UNIVERSITATIS CONSTANTINI PHILOSOPHI NITRIAE PROMOVENDA,
IN EXISTIMATIONE REI PUBLICAE SLOVACAE DOMI AC APUD GENTES EXTERNAS
CONFIRMANDA
NEC NON
IN REI PUBLICAE SLOVACAE CUM POPULIS EXTERNIS CULTUS ATQUE ARTIUM
COMMERCIIS AMPLIFICANDIS
SCIENTIARUM PHILOSOPHICARUM DOCTOREM
CREAVIMUS CREATUMQUE RENUNTIAMUS AC OMNIA, QVAE HUNC HONOREM
SEQUUNTUR,
IURA ET PRIVILEGIA IN EUM CONTULIMUS.
IN CUIUS REI FIDEM HASCE LITTERAS MAIORE UNIVERSITATIS SIGILLO SANCIENDAS
CURAVIMUS

DATUM NITRIAE DIE QUARTO MENSIS MAII ANNO MMVI

DECANUS

RECTOR

PROMOTOR

PROMOTORSKÝ TEXT: SUMMUM CONSILIUM UNIVERSITATIS CONSTANTINI PHILOSOPHI
NITRIENSIS NON IGNORANS, QUANTUM TU, VIR CLARISSIME ET EMINENTISSIME, QUI
PRO PROGRESSIONE LITTERIS ET PRO EXISTIMATIONE REI PUBLICAE SLOVACAE ...

**Rektor
Univerzity Konštantína Filozofa
v Nitre**

prof. RNDr. Ing. Daniel Kluvanec, CSc.,

navrhuje udeliť
čestnú vedeckú hodnosť „doctor honoris causa“

Rudolfovi Schusterovi,
slovenskému spisovateľovi, autorovi literatúry faktu,
publicistovi
a verejnému činiteľovi,

- **za celoživotnú tvorivú prácu v oblasti literatúry faktu, populárnej literatúry a publicistiky,**
- **za osobitý príspevok k rozvoju memoárovej literatúry,**
- **za originálny prínos k rozvoju slovenskej slovesnej a vizuálnej kultúry,**
- **za nezastupiteľný podiel na rozvoji slovenskej mediánnej tvorby najmä v oblasti rozhlasu, televízie a filmu,**
- **za pozoruhodný spôsob propagácie slovenskej histórie prostredníctvom umeleckej tvorby,**
- **za aktívnu spoluprácu s UKF pri realizácii kultúrnych aktivít v nitrianskom regióne,**
- **za nezastupiteľný príspevok k rozvoju Univerzity Konštantína Filozofa,**
- **za osobnú účasť na budovaní a šírení dobrého mena Slovenskej republiky doma aj v zahraničí,**
- **za aktívnu účasť na rozvíjaní zahraničných kontaktov Slovenskej republiky v oblasti kultúry a umení.**

Nitra 23. februára 2006

Rudolf Schuster

.....

Vydala Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Zostavil a redigoval doc. PaedDr. Petrer Andruška, PhD.

Technická redaktorka Tatiana Palkovičová

Fotografie Bc. Ľubomír Balko

Vydanie prvé

Rok vydania 2006

Strán

Tlač Vydavateľstvo Michala Vaška Prešov

ISBN 80-8050-939-5

EAN 9788080509392

ISBN 80-8094-037-1